

T.C.
DIŐIŐLERİ BAKANLIĐI
İkili Kùltùrel İőler Genel Mùdùr Yardımcılığı

7/11605
GK: 75

Sayı : B.06.0.İKGY.0.0-026.21 -2010/868978
Konu : Soru Önergesi/Fransa'da Türk
Mevsimi-Sergi KataloĐu

ÇOK İVEDİ

14 Temmuz 2010

TBMM BAŐKANLIĐI GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar MùdùrlùĐù)

İstanbul Milletvekili Necla Arat'ın tarafıma yùnelttiĐi ve yazılı olarak cevaplanmasını talep ettiği 7/11605 esas numaralı yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arzederim.

Ahmet DAVUTOĐLU
Dıőıőleri Bakanı

Ek-1.

7/11605 Esas Sayılı Soru Önergesi'nin Yanıtı

1. Fransa'da Türk Mevsimi bünyesindeki önemli etkinliklerden birini Paris'in prestijli ve büyük sergi mekanı olan Grand Palais'de, Fransa'da Türkiye Mevsimi Sergiler Direktörü ve Sakıp Sabancı Müzesi Müdürü Dr. Nazan Ölçer'in küratörlüğünde düzenlenen "Bizans'tan İstanbul'a: İki Kıtanın Limanı" temalı tarihi eser sergisi teşkil etmektedir. 9 Ekim 2009 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız ve Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy tarafından açılışı yapılan sergi için Grand Palais'nin tamamı üç ay süreyle tarafımıza tahsis edilmiş olup, sergide İstanbul'un 8000 yıllık tarihinin ve kenti oluşturan kalabalık cemaat yapısını en iyi yansıtan bulguların gösterime sunulması hedeflenmiştir.

2. Sözkonusu serginin hazırlık aşamasında imzalanan protokol gereğince sergilenen eserlere ve serginin teması olan "İstanbul" şehrinin tarihsel gelişimine ilişkin yazıların da yer aldığı bir katalog hazırlanmıştır.

Katalogda yer alan yazılar listesi ilişikte sunulan Bilimsel Danışma Kurulu üyelerince hazırlanmış ve katalogun editörlüğünü Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sayın Edhem Eldem yapmıştır.

Soru önergesine konu olan sergi tanıtım kataloğundaki metin hakkında bir gazetemizde yayınlanan köşe yazısı ve diğer medya organlarında yer verilen iddialar üzerine katalogu hazırlayan Bilimsel Danışma Kurulu ve İKSV tarafından ortak bir açıklama yapılmış olup, bu açıklama anılan gazetede de yayınlanmıştır. Sözkonusu yanıt ilişikte ayrıca sunulmaktadır. Açıklamada da dikkat çekildiği üzere, "Bizans'tan İstanbul'a: İki Kıtanın Limanı" Sergisi İstanbul'un uzun geçmişinin bir sergi mekanının sınırları içerisinde, kentin gelişimi ve geçirdiği değişimlerinin esas alındığı, her biri ayrı bir başlık olarak değerlendirilebilecek evreler halinde yansıtmaya çalışıldığı bir temayla hazırlanmıştır.

Bu çerçevede, Cumhuriyetin kuruluşu ve Ankara'nın başkent olması tabiatıyla İstanbul üzerinde etkili olmuş, kısıtlı kaynaklarla Cumhuriyetimizin simgesi haline gelen Ankara'nın ve Anadolu'nun imarına ağırlık verilmesi, şehrin Bizans ve Osmanlı dönemlerinin aksine bir anlamda ikinci planda kalmasına sebep olmuştur. Sözkonusu katalog metninde bir imparatorluğun başkenti olma özelliğini kaybeden şehrin bu dönemdeki durumunun dile getirilmesinin ötesinde bir maksat bulunmadığı düşünülmektedir.

3. Sergi açılışında yapılan sunumda ve sergi içeriğinde Cumhuriyet dönemine ve Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e yeterince yer verilmemiş olduğu yolunda yapılan eleştirilerin ise Atatürk'e duyulan saygı ve gösterilen hassasiyetin sonucu olduğu açıktır. Bununla birlikte, İstanbul'un kentsel ve sosyolojik evrimi teması ile düzenlenen bir sergide, yüzyıllar boyunca Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına başkentlik etmiş bir şehre ait görsel materyalin değerlendirilmesinde, kentin kaderini, gelişimini ve imarını etkilemiş dönemlere ağırlık verilmiş olması tabiidir. Sergi çerçevesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün şehrin Cumhuriyetin ilk yıllarında değişmeye ve Batılılaşmaya başlayan yüzünün yansıtılmaya çalışıldığı, genç bir kalabalık içerisinde mutlu ve içten güldüğü bir anının yakalandığı bir fotoğrafı kullanılmıştır.

COMMISSAIRE DE L'EXPOSITION

Nazan Ölçer

Directrice du musée Sakıp Sabancı, Istanbul

Commissaire adjointe de la Saison de la Turquie en France

avec la contribution de

Engin Akyürek, maître de conférences, département d'Histoire de l'art, université d'Istanbul.

Tülay Artan, maître de conférences, université Sabancı, Istanbul

Rahmi Asal, archéologue, directeur adjoint, Musée archéologique d'Istanbul

Filiz Çağman, chargée de mission, musée Sakıp Sabancı, université Sabancı, Istanbul

Koray Durak, maître assistant, département d'Histoire, université de Boğaziçi, Istanbul

Jannic Durand, conservateur en chef, département des Objets d'art, musée du Louvre, Paris

Edhem Eldem, professeur, président du département d'Histoire, université de Boğaziçi, Istanbul

Semra Germaner, professeur, département d'Histoire de l'art, université des Beaux-Arts Mimar Sinan, Istanbul

Zeynep İnankur, professeur, département d'Histoire de l'art, université des Beaux-Arts Mimar Sinan, Istanbul

Çiğdem Kafescioğlu, maître de conférences, département d'Histoire, université de Boğaziçi, Istanbul

Şehrazat Karagöz, archéologue, Musée archéologique d'Istanbul

Zeynep Kızıltan, archéologue, directrice par intérim, Musée archéologique d'Istanbul

Ufuk Kocabaş, maître assistant, département de la Conservation de l'archéologie marine, université d'Istanbul

Ludovic Laugier, ingénieur d'études, département des Antiquités grecques, étrusques et romaines,
musée du Louvre, Paris

Nevra Necipoğlu, professeur, département d'Histoire, université de Boğaziçi, Istanbul

Mehmet Özdoğan, professeur, directeur du département de Préhistoire, université d'Istanbul

Francis Richard, conservateur, directeur scientifique, Bibliothèque universitaire des langues
et civilisations (BULAC), Paris

M. Baha Tanman, professeur, département d'Histoire de l'art, université d'Istanbul

Kayahan Türkantoğlu, maître assistant, département d'Architecture, université des Beaux-Arts Mimar Sinan, Istanbul

Catalogue sous la direction scientifique de

Edhem Eldem

Professeur, président du département d'Histoire, université de Boğaziçi, Istanbul

Sayın Baykam,

22 Aralık 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde "Paris'te Skandal: Atatürk'e Resmi Ayıp!" başlıklı yazınıza cevap vermek konusunda çok tereddüt ettik. Duygusal, ideolojik, politik ve polemik tarafı ağır basan bir yazıya cevap vermek her zaman zordur. Ancak yazıda adları geçen ve "Fransa'da Türk Mevsimi" etkinliklerinde Komiser; "Bizans'tan İstanbul'a" sergisinde Küratör ve aynı serginin Bilimsel Danışman Heyetinde üyelik ve katalog editörlüğü görevini üstlenmiş olan aşağıda imzası olanlar, Cumhuriyet Gazetesi'ne ve okurlarına duydukları saygıdan ötürü, bazı konuları açıklığa kavuşturmakta yarar görmektedirler.

Her şeyden önce unutulmamalıdır ki, bahse konu olan sergi, sadece ve sadece İstanbul'u; onun uzun geçmişini bir sergi mekanının belirli sınırlarına uygulayarak anlatmayı hedeflemiştir. Her biri pek çok ayrı proje konusu olabilecek evreler sadece kentin gelişme ve geçirdiği değişimler çerçevesinde ele alınmıştır. Bilinmektedir ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmesi ve işgale uğraması, İstanbul'a ciddi bir darbe olmuş, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte Ankara'nın başkent olması da kenti aynı yönde etkilemiştir.

Kurtuluş savaşı sonrası kurulan Cumhuriyet yönetimi, ulusal projenin simgesi olarak gördüğü Ankara'yı geliştirmek için var gücüyle çalışırken, pek çok kaynak yeni başkent ve ihmale uğramış Anadolu'nun imarına yönelmiştir. Bu ise; saltanat ve kozmopolitlikle pek çok açıdan özdeşleştirilen İstanbul'u elbette ikinci planda bırakmıştır.

1929 yılından itibaren bütün dünyayı, bu arada Türkiye'yi de sarsan büyük ekonomik kriz ve onu izleyen 2. Dünya savaşı dönemi de İstanbul'un kalkınmasını geciktirmiştir.

1914'te 900.000 civarında bulunan şehrin nüfusunun, 1927'de 700.000'e gerilemiş olduğunu, eski seviyesine ancak 1950'lerde ulaştığını bize resmi kayıtlar söylemektedir. Bu nüfusun içinde en belirgin şekilde azalmış olan kesim ise, gayrimüslim cemaatlerdir. Bu da resmi rakamlardan öğrenilmektedir.

1950'lerden itibaren ise, bu eğilimin tersine döndüğünü; kırsal alandan İstanbul'a giderek artan bir göç yaşandığını ve nüfusun hızlı bir şekilde arttığını görmekteyiz. Bunun neticesinde de kentin çevresinde gecekondulaşma artmış, şehir kontrolsüz nüfus artışı ile sağlıksız ve plansız bir büyüme evresine girmiş, adeta bir üçüncü dünya metropolü olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Devlet istatistikleri, Devlet Planlama Teşkilatı'nın raporları, Harita Komutanlığı'nın tesbitleri, pek çok kez revize edilen imar planları bütün bu gelişmeyi bütün uyarıları ile yeterince açıklamaktadır.

1990'lardan itibaren ise şehrin kendi gelirlerine hakim olmaya başladığı, küreselleşmeden nemalanmasıyla birlikte daha kontrollü bir büyüme ve konsolidasyon dönemine girdiği ve imar ve toplu konut planlamalarına pek çok kaynak ayrıldığı görülmektedir.

Bütün bu sayılan hususlar, herkes tarafından bilinen, belgelerle izlenebilecek gerçeklerdir, ters yorumlara yol açmayacak kadar da açıktırlar.

Bunların bir kentin kuruluşu, gelişmesi, tarihi, barındırdığı uygarlıklar ve dönüşmesinin konu olduğu bir sunuş yazısında konu edilmesinde de ne ayıplanacak ne utanılacak ne de eleştirilecek bir husus olmaması gerekir.

Kabaca özetlediğimiz bu kurgu yokmuş gibi davranmak, sözü edilen bir imparatorluktan ulus devlete, çok uluslu bir gelenekten tek ulusluluk kültürüne geçişin elbette sancılı bir süreç olduğunu, bir kent üzerinde de etkili olacağını görmemek, tarihi gerçekleri göz ardı etmektir.

“Bizans’tan İstanbul’a” sergisinin katalogunda konularının uzmanı olan pek çok değerli bilim insanının İstanbul kentini çeşitli açılardan ele alan makaleleri yer almıştır. Her bölümün başında ise, imzaya gerek duyulmayan kısa bir giriş yazısı yer almaktadır.

Yazınızda Cumhuriyet Dönemi’ne ayrılan bölümün yetersiz olduğu suçlamasını yapmaktasınız.

Tarihte Bizans ve Osmanlı İmparatorlukları gibi iki büyük devlete başkent olmuş olan İstanbul ele alınırken, bu zaman tarih süreci içinde kentin kaderini, gelişim, imarını etkilemiş hükümdarlar üzerine odaklanmak zorunda kalınmış; bu süreç günümüze ulaşan sanat eserleri , tarihi belge, tablo, v.s. gibi dolaylı malzeme ile anlatılırken, 20. yüzyıl evresi ve Cumhuriyet dönemi pek çok değerli arşiv taranarak kullanılan dev görüntüler, hiçbir yoruma gerek bırakılmayacak şekilde kentin dönüşümünü, geçirdiği reformları, herhangi bir Batı başkentinden ayırt edilmeyecek sokak, kahve ve lokal görüntülerini, erkek ve kadınları kısaca Batılılaşan sosyal yaşamı yansıtmaktadır.

Ellerinde bayrakları ile heyecanla yürüyen, spor yapan, üniversite sıralarında oturan kızlı erkekli gençler ile bu 20’li, 30’lu yılların görüntüleri içinde yer alan Atatürk fotoğrafı ise, onu bu genç kalabalık içinde (profesyoneller tarafından kurgulanarak çekilen fotolarının aksine) son derece mutlu ve içten güldüğü bir anı yakalayarak yansıtmaktadır.

Arşiv fotoğraflarının dışında Türk ve yabancı saygın fotoğrafçıların İstanbul’da kentin günlük yaşamını, her yaş ve kesimden insanlarını, sokak ve çarşılarını, kutsal mekanlarını, kentin bütün kalabalık ve dinamizmini olağanüstü canlı görüntülerle yansıttıkları çekimler, bu kentin geleceğe dönük yüzünü dürüstçe, olduğu gibi yansıtmayı amaçlamıştır.

Dünyanın en çekici kentlerinden biri olan İstanbul’u konu aldığımız serginin bunca başarılı bulunması da, sanırım bu gerçeklik duygusunu seyirciye yansıtmada yatmaktadır.